

Výklad k pojmu „provozovatel“ a „provozní činnost“ podle zákona o předcházení ekologické újmy a o její nápravě

- **Které subjekty podřadit pod pojem „provozovatel“ a jak chápat pojem „provozní činnost“ ve smyslu definic uvedených v § 2 písm. h) a i) zákona č. 167/2008 Sb. (dále jen „ZEU“)?**
- **Příspěvkové organizace, organizační složky státu, bytová družstva, SVJ - spadá jejich činnost pod činnost „hospodářskou“ ve smyslu definice ZEU? Jsou provozovateli podle ZEU?**

Znění § 2 písm. h) ZEU provozní činností se rozumí činnost vykonávaná v rámci hospodářské činnosti, obchodu nebo podnikání, bez ohledu na její soukromou či veřejnou povahu nebo na její ziskový či neziskový charakter.

Znění § 2 i) provozovatelem právnická nebo fyzická osoba vykonávající nebo řídící provozní činnost zařazenou do seznamu provozních činností uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu nebo další činnost, která splňuje podmínky stanovené v § 5 odst. 2, nebo osoba, na kterou byla podle insolvenčního zákona převedena rozhodující ekonomická pravomoc nad fungováním provozní činnosti, včetně držitelů povolení, souhlasu nebo jiného oprávnění k výkonu provozní činnosti nebo osob vykonávajících nebo řídících provozní činnost na základě registrace, evidence nebo ohlášení,

Obecné vymezení provozovatele a provozní činnosti:

Provozovatelem ve smyslu ZEU je právnická nebo fyzická osoba¹ vykonávající v rámci své hospodářské činnosti, obchodu či podnikání provozní činnost uvedenou v příloze č. 1 ZEU (srov. také výjimku uvedenou v § 5 odst. 1 ZEU!), bez ohledu na její soukromou či veřejnou povahu nebo na její ziskový či neziskový charakter.

Příspěvková organizace

I. Právní úprava vztahující se na danou problematiku

- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (dále jen „ZMS“)
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „ZRP“)
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

II. Úvod do problematiky

Současná právní úprava nijak legálně nevymezuje druhy příspěvkových organizací, lze je však rozdělit dle právní úpravy na dva typy:

A) státní příspěvkové organizace

- podle ustanovení § 54 odst. 1 ZMS státní příspěvkové organizace zřízené, popřípadě řízené dle dosavadních předpisů ústředními orgány, okresními úřady a školskými úřady a dále Konsolidační banka Praha, státní peněžní ústav, a jiné státní organizace zřízené na základě zvláštního právního předpisu nebo zvláštním právním předpisem, **které ve vztahu k majetku dosud vykonávaly právo hospodaření, popřípadě právo společného hospodaření podle dosavadních předpisů anebo které**

¹ S ohledem na definici „provozní činnosti“ a její výslovné vazby na „hospodářskou, podnikatelskou či obchodní“ činnost subjektu, jsou z podstaty věci vyloučeny z režimu ZEU fyzické osoby nepodnikající.

budou ještě obdobně zřízeny (dále jen „organizace“), jsou právnickými osobami a hospodaří s majetkem státu dle ZMS;

- podle ustanovení § 55 odst. 1 ZMS nemají organizace vlastní majetek, za zákonných podmínek jej nabývají pro stát a **jejich příslušnost hospodařit s majetkem se řídí ZMS;**

- právní úprava organizací je dále obsažena v ZRP, který upravuje **finanční hospodaření příspěvkových organizací zřízených organizačními složkami státu.**

B) příspěvkové organizace územních samosprávných celků, tj. krajů a obcí

- zřizovatelem je kraj nebo obec podle **zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů** pro takové činnosti ve své působnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejich rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu;

- příspěvková organizace územních samosprávných celků je právnickou osobou, o jejímž vzniku vydá zřizovatel zřizovací listinu s obsahem podle zákona s vymezením hlavního účelu a tomu odpovídajícímu předmětu činnosti, označení statutárních orgánů a způsob, jakým vystupují jménem organizace a také **vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, který se příspěvkové organizaci předává do správy k jejímu vlastnímu hospodářskému využití;**

- **příspěvková organizace územních samosprávných celků se zapisuje do Obchodního rejstříku,** vznik a zrušení příspěvkové organizace, či změna ve zřizovací listině se zveřejňuje v Ústředním věstníku České republiky.

Závěr: příspěvkové organizace jsou právnickými osobami vykonávajícími hospodářskou činnost, spadají proto pod režim ZEU a zpracovávají hodnocení rizik.

Organizační složka státu:

Organizační složky státu **nemají, na rozdíl od státních příspěvkových organizací, právní subjektivitu (tj. způsobilost samostatně nabývat práva a zavazovat se). Nejsou samostatnými právnickými osobami.** Jsou majetkovými orgány státu, i když z účetních důvodů se staly samostatnými účetními jednotkami.

Závěru: organizační složky státu nejsou právnickými osobami, nenaplňují tedy definici „provozovatele“, a nespádají proto pod režim ZEU.

Bytová družstva:

Obecně bytová družstva upravuje obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb.), který odkazuje na individuální úpravu každého družstva ve stanovách. Nájemní vztahy řeší občanský zákoník a některé právní vztahy bytových družstev obsahuje zákon č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů. Vztahy družstev podléhající transformaci jsou obsaženy v zákoně č. 42/1994 Sb. Na bytová družstva se vztahují i další předpisy, jako např. vyhláška Ministerstva financí č. 85/1997 Sb., o nájmem z bytů pořízených v družstevní bytové výstavbě a úhradě za plnění poskytovaná s užíváním těchto bytů či zákon č. 378/2005 Sb., o podpoře výstavby družstevních bytů ze Státního fondu rozvoje bydlení.

§ 221 ObchZ

(1) Družstvo je společenstvím neuzavřeného počtu osob založeným za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních anebo jiných potřeb svých členů.

(2) Družstvo, které zajišťuje bytové potřeby svých členů, je družstvem bytovým.

...

Z hlediska formálního je každé družstvo podnikatelem (podle § 2 odst. 2 ObchZ je jím každá osoba zapsaná do obchodního rejstříku, bez ohledu na to, zda podnikatelskou činnost vykonává či nikoliv).

Bytovým družstvem je každé družstvo, které zajišťuje bytové potřeby svých členů, a to zejména tím, že svým členům pronajímá nebo jiným způsobem dává do užívání byty nebo jiné místnosti, nebytové prostory. Bytovým družstvem je nejen družstvo, které má zajišťování bytových potřeb uvedeno ve svém předmětu podnikání (činnosti), ale i takové družstvo, jež bytové potřeby svých členů skutečně zajišťuje.

§ 239 ObchZ

(4) Do působnosti členské schůze patří:

...

- d) rozhodovat o rozdělení a užití zisku, popřípadě způsobu úhrady ztráty,
- e) rozhodovat o zvýšení nebo snížení zapisovaného základního kapitálu,
- f) rozhodovat o základních otázkách koncepce rozvoje družstva,
- g) rozhodovat o zrušení družstva s likvidací nebo o přeměně družstva,
- h) rozhodovat o uzavření smluv podle § 67a a o jiných významných majetkových dispozicích,
- i) rozhodovat o prodeji nebo jiných majetkových dispozicích s nemovitostmi, ve kterých jsou byty, nebo s byty; takové rozhodnutí může členská schůze přijmout jen po předchozím písemném souhlasu většiny členů bytového družstva, kteří jsou nájemci v nemovitosti, které se rozhodování týká; to neplatí, jestliže družstvu vznikla povinnost převést byt nebo nebytový prostor do vlastnictví člena, který je nájemcem.

Závěr: bytová družstva jsou právníckými osobami vykonávajícími hospodářskou (podnikatelskou) činnost, spadají proto pod režim ZEU a zpracovávají hodnocení rizik.

Společenství vlastníků jednotek (SVJ):

Pro správu společných částí domu bylo určeno společenství vlastníků jednotek jako zvláštní typ právnícké osoby, která ač není vlastníkem nebo spoluvlastníkem domu, může vystupovat při výkonu správy domu v širším slova smyslu svým jménem. Na rozdíl od obchodních společností je společenství vlastníků jednotek bez vlastního kapitálu. Ten, s nímž disponuje, náleží vždy vlastníků jednotek a společenství byl pouze svěřen za účelem zajištění správy domu, včetně úhrad služeb spojených s bydlením. Jeho vznik a členství v něm nejsou dobrovolné. Společenství vzniká ze zákona. To především znamená, že jeho vzniku nemohou vlastníci jednotek zabránit ani svou činností, ani nečinností. Jejich případné rozhodnutí, že nehodlají společenství založit, nemá právní význam. Konečně je možné mezi zvláštnosti společenství zařadit skutečnost, že předmět činnosti společenství je určen zákonem o vlastnictví bytů (zákon č. 72/1994 Sb.) a jeho vzorovými stanovami. Jednotlivá společenství jej mohou svými stanovami pouze přizpůsobit konkrétním podmínkám domu, pro něž jsou zřízena, ale nemohou jej dále rozšiřovat nebo zužovat, zejména nemohou vyvíjet podnikatelskou činnost.

Oproti bytovému družstvu se nejedná o podnikatele ve smyslu § 2 odst. 2 ObchZ, neboť přestože se jedná o právníckou osobu, není tato zapisována do obchodního rejstříku, ale do zvláštního rejstříku společenství vedeného soudem. Společenství vlastníků jednotek je právnícká osoba, která je způsobilá vykonávat práva a zavazovat se pouze ve věcech spojených se správou, provozem a opravami společných částí domu (dále jen "správa domu"), popřípadě vykonávat činnosti v rozsahu tohoto zákona a činnosti související s provozováním společných částí domu, které slouží i jiným fyzickým nebo právníckým osobám. Společenství může nabývat věci, práva, jiné majetkové hodnoty, byty nebo nebytové prostory pouze k účelům uvedeným ve větě první (§ 9 zákona č. 72/1994).

Přestože SVJ nemůže vykonávat podnikatelskou činnost, vykonává hospodářskou činnost ve vztahu ke správě domu a v rozsahu zákona č. 72/1994 Sb.

Závěr: Společenství vlastníků jednotek jsou právníckými osobami vykonávajícími hospodářskou činnost, spadají proto pod režim ZEU a zpracovávají hodnocení rizik.